

Nr 40.

Ankom till riksdagens kansli den 16 mars 1937 kl. 4 e. m.

Utlåtande i anledning av väckt motion om anslag till fraktlindring för svensk-fångad färsk fisk.

(1:a avd.)

Uti en i andra kammaren väckt, till jordbruksutskottet hänvisad motion, nr 283, av herr *Osberg m. fl.*, har hemställts, att riksdagen måtte medgiva fraktlindring för svensk-fångad färsk fisk (inkl. sill) med 30 procent å svenska järnvägar enligt nu gällande taxor samt för täckande av denna fraktlindring bevilja ett förslagsanslag av 650,000 kronor för budgetåret 1937/1938 att utgå enligt jämförliga grunder, som tillämpas vid fraktlindring för kalk till jordförbättring, eller de bestämmelser, som Kungl. Maj:t kan finna lämpligt meddela.

Beträffande de skäl, som åberopats till stöd för denna framställning, hänvisas till motionen.

Bestämmelser angående statsbidrag till fraktaavgifter för kalk m. m. för jordbrukets behov återfinnas i Kungl. brev till järnvägsstyrelsen den 19 december 1930 nr 436.

För sändningar om minst 5,000 kilogram verklig vikt av kalk, kalkstensmjöl — däri inräknad från sockertillverkningen härrörande så kallad slamkalk, mjölkalk eller gödningskalk — samt mærgel för jordbrukets behov, vilka äga rum å statens eller enskilda järnvägar, må statsbidrag till fraktkostnaderna utgå under iakttagande av vissa angivna bestämmelser. Vid transport å *en* järnväg, statens eller enskild, må statsbidrag utgå med det belopp per 100 kilogram, som viss tabell utvisar, för det vid fraktberäkning i allmänhet tillämpade avståndet mellan avsändningsstationen och mottagningsstationen. Berörda bidrag varierar mellan 1 öre för ett avstånd av 125 kilometer och 2 kronor 5 öre för ett avstånd av 2,000 kilometer. Vid transport i samtrafik mellan *två eller flera* järnvägar kunna vissa tillägg till angivna statsbidrag utgå. Vid transport å vare sig en eller flera järnvägar må icke i något fall utgå större statsbidrag än att den fraktkostnad, som trafikanten skulle få betala vid fraktens debitering enligt tariff 13, efter avdrag av statsbidraget, utgör minst 50 öre för 100 kilogram. Den, som önskar komma i åtnjutande av fraktlindring på grund av statsbidrag, skall å fastställt formulär uppgiva socknens och gårdens namn, egendomens åkerareal och transporterad myckenhet samt på heder och samvete intyga, att varan är avsedd att användas till kalkning av hans jord. Uppgifterna skola be-

styrkas av antingen hushållningssällskapets ombud i vederbörande socken eller kommunalnämndens ordförande. Det tillkommer järnvägsstyrelsen att anordna utbetalandet av statsbidrag.

Vid 1935 års riksdag hemställdes i två då väckta likalydande motioner, nämligen I: 111 av herr Nilsson, Theodor, m. fl. och II: 236 av herr Osberg, att riksdagen måtte till fraktlindring av svenskfångad färsk fisk (inkl. sill), som fraktas å svenska järnvägarna, bevilja ett förslagsanslag av 650,000 kronor att utgå enligt de närmare bestämmelser, som Kungl. Maj:t kunde finna lämpligt meddela.

Jordbruksutskottet, som handlade motionerna, införskaffade yttrande över dem från 1933 års fiskeriutredning, som i huvudsak anförde följande:

Motionärerna framhölle, att frakten för fisk ställde sig hög, i viss grad beroende på det tunga emballaget. Fiskeriutredningen finge upplysa, att den på västkusten mest använda lådtypen, den s. k. halvlådan, rymmande 40 å 50 kilogram fisk eller sill, uppnådde packad med is en bruttovikt av cirka 65 kilogram. En mindre låda, s. k. dose, huvudsakligen använd för försändning av makrill och rymmande cirka 20 kilogram, uppnådde packad med is en bruttovikt av cirka 35 kilogram. Frakten för dylika lådor beräknades som för 70 respektive 40 kilograms vikt.

Färsk fisk — vartill enligt järnvägarnas frakttaxa även sill och strömming hänfördes — beforderades å järnvägarna städse som ilgods, dock ej med snälltåg, mot frakt såsom för fraktgods, men i vissa fall med visst tillägg. Enligt den taxa, som trädde i kraft den 1 januari 1934, beräknades frakten enligt tariff 1, och nämnda tillägg utginge med 10 procent, dock ej, när frakt erlades för avstånd över 200 kilometer i vidare mån än som erfordrades för att frakten icke skulle understiga den med 10 procent förhöjda avgiften för 200 kilometer. Frakten beräknades för minst 20 kilogram och minsta fraktavgiften utgjorde 1 krona. Skulle frakten betalas vid framkomsten utginge för styckegods en tilläggsavgift av 20 öre per sändning.

Genom nämnda taxa hade skett en omläggning av styckegodstarifferna i den riktning, att värde-tarifferingen övergivits och ensartade tariffer införts för allt gods oavsett detsammes värde, tariff 1 för små sändningar och tariff 2 för sändningar om minst 500 kilogram. Det för färsk fisk utgående frakttillägget med 10 procent, som förut gällt för alla avstånd, hade begränsats på angivet sätt. Ny för 1934 års taxa vore nämnda tilläggsavgift för sändning, för vilken mottagaren skulle betala frakten. För försändning av färsk fisk som styckegods hade den nya taxan å avstånd upp till 200 kilometer medfört en sänkning men å större avstånd en höjning av fraktsatserna. Sänkningen kompenserades för mindre sändningar genom den nya tilläggsavgiften för sändning, för vilken frakten betalades av mottagaren. Sålunda hade den nya taxan för de vanligaste styckegodssändningarna av färsk fisk — med bruttovikt av 40 respektive 70 kilogram — ej kommit att innebära någon minskning av fraktkostnaden på kortare avstånd utan i vissa fall en höjning. Fraktkostnaderna, då frakten betalades av mottagaren, för dylika sändningar enligt såväl 1934 års som förut gällande taxa framginge av följande översikt:

Avstånd km	1934 års taxa		Förut gällande taxa	
	Bruttovikt		Bruttovikt	
	40 kg. kr.	70 kg. kr.	40 kg. kr.	70 kg. kr.
50	1: 20	1: 20	1: —	1: —
100	1: 20	1: 80	1: 20	1: 80
150	1: 50	2: 40	1: 40	2: 40
200	1: 90	3: 10	1: 70	2: 90
300	2: 50	4: —	2: 10	3: 60
400	2: 80	4: 80	2: 40	4: 20
500	3: 40	5: 30	2: 70	4: 70
1,000	4: 50	8: 40	3: 80	7: 20

Genom 1934 års taxa hade ingen ändring skett i fraktsatserna för vagns-
lastgods för försändning å de avstånd, som i fråga om färsk fisk vore av be-
tydelse, exempelvis från Göteborg till Stockholm.

Då färsk fisk huvudsakligen försändes som styckegods och frakten mer-
endels betalades vid framkomsten, hade från fiskhandlaren gjorts gäl-
lande, att den nya frakttaxan innebure en sådan ökning i fraktkostnaden, att
avsättningen försvårats. För de längre avstånden bleve enligt den nya taxan,
förklarade fiskhandlare, särskilt i fråga om billiga fiskslag eller då priset
på grund av riklig tillförsel vore lågt, förhållandet mellan varans pris och
frakten oproportionerligt och mången detaljhandlare droge sig för att göra
inköp, då frakten ginge till samma eller högre belopp än varan. Från fisk-
handlaren gjordes man vid bedömandet av fraktfrågan gärna jämförelse
med förhållandena i Norge, där frakterna för fisk vore väsentligt lägre än
i Sverige.

Motionärerna föresloge, att medel skulle anvisas till sänkning av frak-
terna för färsk fisk på liknande sätt som skett i fråga om kalk för jord-
brukets behov, och hade tänkt sig en fraktlindring med 30 procent. Då
fiskerinäringen genom den ifrågasatta fraktlindringen skulle få ett välbe-
hövligt stöd, hade fiskerikutredningen ingenting att erinra mot en dylik frakt-
lindring utan tillstyrkte densamma. Enligt utredningen syntes lämpligen bö-
ra förfaras så, att den som erlade frakten gottskreves en fraktlindring med
30 procent, å vilket belopp han hade att avlämna kvitto. Mot sådana kvit-
ton skulle järnvägarna hava att hos statskontoret lyfta vederbörligt belopp.
Fraktlindringen borde gälla både statens och enskilda järnvägar samt för-
sändning både som stycke- och som vagnslastgods samt avse budgetåret 1935/
1936.

Motionen utgicke från att fraktlindring endast skulle lämnas å svensk-
fångad fisk och att utfästelse skulle avgivas, att den fisk, för vilken frakt-
lindring begärdes, vore svenskfångad. Fiskerikutredningen ansåge en sådan
ordning knappast möjlig att genomföra på grund av att en grossist ofta i
samma låda sände både svenskfångad och utländskfångad fisk och att syn-
nerligen stora svårigheter skulle uppstå för en kontroll. I vissa fall skulle
måhända avsättningen kunna lida avbräck genom en sådan bestämmelse,
nämligen när tillgång ej funnes på svenskfångad fisk av visst rekviderat
slag. Fiskerikutredningen ansåge dock, att undantag från fraktlindring utan
svårighet borde kunna göras för sändning, vars innehåll uppenbarligen
vore av utländskt ursprung. För försändning av färsk fisk till utlandet
gällde redan nu en nedsättning av fraktsatserna med cirka 33 procent.
Fiskerikutredningen hade ingenting att erinra mot att den ifrågasatta frakt-

lindringen komme att avse även dylik försändning men hade ej varit i tillfälle att närmare undersöka, huruvida den nu ifrågasatta fraktlindringen lämpligen kunde tillämpas även på försändelse till utlandet.

Motionärerna hade föreslagit fraktlindring endast å färsk fisk. Det torde kunna ifrågasättas, huruvida förslaget ej borde utsträckas att avse även skaldjur, vilket utredningen funne önskvärt.

Fiskeriutredningen, som icke haft möjlighet att närmare utreda och beräkna, huruvida det föreslagna beloppet av 650,000 kronor vore tillräckligt för den av motionärerna ifrågasatta fraktlindringen, finge förorda, att ett förslagsanslag av 650,000 kronor anvisades för ändamålet. Det syntes fiskeriutredningen svårt att på förhand bedöma verkan av en fraktlindring. Man torde dock i första hand hava att räkna med att genom fraktlindringen detaljhandlare sporrades till ökade inköp och att på så sätt avsättningen ökades, och varje ökning i avsättningen komme givetvis alltid fiskare till godo.

Med hänsyn till vad sålunda anförts finge 1933 års fiskeriutredning förorda, att för budgetåret 1935/1936 anvisades ett förslagsanslag av 650,000 kronor att användas till nedsättning av frakterna å statens och enskilda järnvägar för färsk fisk med 30 procent, dock ej för sändning, vars innehåll uppenbarligen vore av utländskt ursprung.

Jordbruksutskottet yttrade i sitt, sedermera av riksdagen godkända utlåtande, nr 72, över motionerna i huvudsak följande.

Utskottet vill understryka önskvärdheten av att avsättningen av svenskfångad fisk inom landet underlättas i den mån så är möjligt. I utlåtande, nr 73, till 1933 års riksdag anförde utskottet, att det vore beklagligt, om hinder häremot skulle föreligga på grund av att taxepolitiken vid järnvägarna icke tillräckligt smidigt anpassades efter rådande förhållanden. Utskottet tillade, att järnvägsfrakterna för detta liksom en hel del andra födoämnen syntes i förhållande till varans värde vid inlastningen ligga på en hög nivå. Av fiskeriutredningens här ovan återgivna yttrande torde framgå, att nödig rättelse härutinnan icke vunnits genom införandet av gällande frakttaxa. Med hänsyn till att tidigare framställningar om sänkning av tariffrerna för fisktransport avvisats av järnvägsekonomiska skäl har i de nu väckta motionerna föreslagits, att staten skulle träda emellan och anvisa medel till fraktnedsättning för färsk fisk på likande sätt som skett i fråga om kalk för jordbrukets behov. I anledning härav vill utskottet till en början erinra, att jämförelsen med kalkfrakterna måste betraktas som i viss mån haltande. Fraktnedsättningen för kalk gäller nämligen endast sändningar om minst 5,000 kilogram, och statsbidraget, som för ett avstånd av 125 kilometer endast utgör 1 öre per 100 kilogram, uppgår först för ett avstånd av 1,000 kilometer till 1 krona per 100 kilogram. För fisk hava däremot motionärerna tänkt sig en fraktlindring med 30 procent för alla sändningar på såväl längre som kortare avstånd. Fiskeriutredningen, som tillstyrkt motionerna, har beträffande förfarings sättet föreslagit, att den, som erlade frakten, skulle på den honom gottskrivna fraktlindringen utfärda ett kvitto, mot vilket järnvägen hade att hos statskontoret lyfta vederbörligt belopp. Utskottet ställer sig tveksamt till lämpligheten av en sådan anordning. Den torde sannolikt medföra organisationskostnader, som icke stå i rimligt förhållande till den antagliga vinsten för fiskarena. Härtill kommer, att fiskeriutredningen förklarar sig icke kunna beräkna, huruvida det i motionerna föreslagna beloppet av 650,000 kronor är tillräckligt för den ifrågasatta fraktlindringen. På grund härav anser sig utskottet icke kunna tillstyrka,

att riksdagen beviljar det i motionerna begärda förslagsanslaget å 650,000 kronor. Med hänsyn till de nuvarande fraktsatsernas otillfredsställande beskaffenhet förutsätter utskottet emellertid, att Kungl. Maj:t framdeles ägnar järnvägarnas taxepolitik en skärpt uppmärksamhet.

I detta sammanhang torde vidare böra erinras, att enligt Kungl. Maj:ts beslut den 28 juni 1935 tillkallats fem utredningsmän för verkställande av utredning rörande åtgärder till främjande av fiskerinäringens avsättningsmöjligheter (1935 års fiskeriutredning). Sedan utredningsmännens uppdrag genom Kungl. Maj:ts beslut den 8 juli 1936 utvidgats till att omfatta samtliga med frågan om fiskerinäringens avsättningsmöjligheter sammanhängande spörsmål, tillkallades enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande samma dag ytterligare tre utredningsmän. Utredningar rörande införande av accis å vissa fiskvaror samt rörande handhavandet av strömmingshandelsregleringen och frågan om fortsatt reglering av denna handel avses skola avslutas i sådan tid, att förslag kunna föreläggas 1937 års riksdag. Förslag i dessa delar ha avgivits den 20 februari 1937. Sedan dessa utredningar avslutats, ämna utredningsmännen till behandling upptaga andra frågor, som ingå i det erhållna uppdraget.

Utskottet vill till en början — liksom jordbruksutskottet vid 1935 års riksdag — understryka önskvärdheten av att avsättningen av svenskfångad fisk inom landet underlättas i den mån så är möjligt. I anledning av år 1935 väckta motioner (I: 111 och II: 236) med enahanda yrkande som nu förevarande motion erinrade utskottet, att jämförelsen med kalkfrakterna måste betraktas som i viss mån haltande. 1935 års motioner tillstyrktes emellertid med viss modifikation av 1933 års fiskeriutredning men avstyrktes av utskottet och avslogos av riksdagen. Emellertid förklarade sig utskottet med hänsyn till de nuvarande fraktsatsernas otillfredsställande beskaffenhet förutsätta, att Kungl. Maj:t framdeles ägnade järnvägarnas taxepolitik skärpt uppmärksamhet.

Utskottet.

Enligt vad utskottet nu inhämtat pågår inom järnvägsstyrelsen utredning om en allmän revision av gällande godsfrakttaxor vid statens järnvägar. I samband med denna utredning torde jämväl frågan om fraktavgifterna för fisk komma under behandling. Av den föregående framställningen framgår, att samtliga med frågan om fiskerinäringens avsättningsmöjligheter sammanhängande spörsmål äro föremål för utredning genom 1935 års fiskeriutredning. Utskottet förutsätter, att denna utredning jämväl tager under omprövning förefintliga möjligheter att genom låga fraktkostnader underlätta avsättningen av svenskfångad färsk fisk på sådant sätt, att därigenom kunna fördelar så vitt möjligt komma fiskarena själva till godo. Innan i varje fall resultaten av sistnämnda allsidiga utredning föreligga, anser sig utskottet ej böra tillstyrka särskild åtgärd från riksdagens sida i anledning av motionen.

Under åberopande av det anförda hemställer utskottet,

att motionen II: 283 icke må föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 16 mars 1937.

På jordbruksutskottets vägnar:

C. J. JOHANSSON.

Vid detta ärendes slutbehandling hava närvarit:

från första kammaren: herrar *Sederholm, Carl Eriksson, Granath, Alfred Andersson, Jacob Hansson, Mannerskantz, Hakon Sylvan* och *Gottfrid Karlsson*; samt

från andra kammaren: herrar *Johansson* i Uppmälby, *Uddenberg, Hedlund* i Häste, *Olsson* i Rödningsberg, *Gustafson* i Vimmerby, *Carlström, Gustafson* i Kasenberg och *Karlsson* i Munkedal.
